

Трибуна АСПРАНТА

УДК 342.95

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-1-386-393

Максим ГАРІФУЛЛІН[©]

аспірант

(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків, Україна)

АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА ТА ЇЇ СПІВВІДНОШЕННЯ ІЗ СУМІЖНИМИ ПОНЯТТЯМИ

Розглянуто принципове значення понять «адміністративний процес», «адміністративна процедура» та «адміністративне провадження», а також складні зв'язки між ними у сфері правової доктрини. Правильне розуміння та застосування цих термінів має першочергове значення для забезпечення ефективного правового регулювання та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у їхніх відносинах із органами державного управління та судовою системою.

Акцентовано на тому, що використання специфічних термінів у законодавчих актах і правових документах відіграє ключову роль у формуванні практики адміністративного права. Незважаючи на різницю в термінології в різних країнах із розвиненими системами адміністративного права, головна мета залишається незмінною – досягти чесного та справедливого адміністративного процесу, котрий підтримує права та інтереси всіх зацікавлених сторін.

Проаналізовано відмінності між адміністративним процесом, адміністративною процедурою та адміністративним провадженням шляхом висвітлення їх окремого застосування та наслідків у юридичній практиці.

Крім того, досліджено значення ефективного правового регулювання та його вплив на якість адміністративної практики. Стверджується, що використання відповідних термінів не тільки допомагає в розробці чітко визначених правових процесів, але й сприяє послідовному тлумаченню та застосуванню законів державною адміністрацією та судами. Отже, ця синергія приводить до захисту та зміцнення прав людини та сприяє законній діяльності юридичних осіб.

Детально досліджено адміністративні процедури в різних країнах із розвиненими системами адміністративного права задля здійснення порівнянь та отримання важливих висновків. Дослідження підкреслює, що хоча термінологічні варіації можуть існувати, кінцева мета є універсальною – справедлива реалізація та захист індивідуальних і колективних прав та інтересів у межах адміністративної взаємодії.

Підкреслено нагальну необхідність узгодженого підходу до адміністративної процедури та термінології в різних юрисдикціях. Така стандартизація не лише покращить правову ясність, але й посилить міжнародне співробітництво та транскордонну правову практику.

Ключові слова: адміністративний порядок, правова доктрина, адміністративне право, правове регулювання, права і свободи.

Постановка проблеми. Адміністративне право, як важлива опора правових систем у всьому світі, відіграє ключову роль у формуванні відносин між фізичними і юридичними особами та державною адміністрацією. У цій складній правовій структурі точна термінологія та ефективне регулювання є критично важливими для забезпечення чесних і справедливих результатів. Терміни «адміністративний процес», «адміністративна процедура», «адміністративне провадження» мають важливе значення у правовій доктрині, виступаючи основоположними елементами, що регулюють адміністративну взаємодію та забезпечують права і свободи громадян і юридичних осіб.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. У зв'язку з цим необхідно розглянути нюанси адміністративного права і дослідити, як ці

конкретні терміни впливають на якість та ефективність юридичної практики.

Мета статті – забезпечити всебічне розуміння складних взаємозв'язків між адміністративним процесом, адміністративною процедурою та адміністративним провадженням.

Виклад основного матеріалу. Загальновизнано, що сучасне українське адміністративне право своїм витоким завдячує ще радянським науковцям, наукові погляди яких теж не були одностайні щодо адміністративного процесуального права. Прототип розгляду адміністративного права у вузькому та широкому змісті плавно перейшов із радянських підручників до сучасних [1, с. 473–475]. Водночас науковцями визнається, що навіть широке розуміння адміністративного права не охоплює процес провадження та розгляду справ у вищих спеціалізованих адміністративних судах, попри те, саме так і розуміли адміністративний процес у первинному його термінологічному значенні [1, с. 462]. Отже, питання поділу поняття адміністративного процесу на вузьке і широке поступово втрачає доцільність, проте досі використовується у підручниках з адміністративного права.

Аналіз попереднього історичного варіанту правової доктрини, що мала значний вплив на наших сучасників-адміністративістів, засвідчив, що перевага надавалася саме адміністративному процесу, на протипагу адміністративній процедурі. Додатковою підставою розгляду цього питання саме з такої точки зору вважається традиційний для минулого історичний вплив загальної теорії держави і права на сучасну доктрину правових галузевих наук. Останні є визначниками порядку, процедури, механізму виконання обов'язків чи здійснення прав, зазначених у першій [2, с. 113]. Із вищезазначеного напрошується висновок, що норми, котрі регламентують адміністративну процедуру, визнаються властивими адміністративно-процесуальним.

Врахування геостратегічного напрямку генези української правової доктрини про адміністративну процедуру є досить багатогранним. З одного боку, вплив попередньої історичної віхи на наукові розробки національних адміністративістів є суттєвим, з іншого – невпинна імплементація права Європейського Союзу, як офіційно затверджений напрям національного законодавства України, прогресує. Тепер домінуючим постає вплив правової доктрини держав із континентальної правовою системою, наприклад Німеччини. Нерідко науковці зазначають про наявність правової актуальності в українському праві механізмів німецького адміністративного права [3, с. 7]. Зокрема, у питаннях налагодження та організації функціонування адміністративних судів. Такий напрям модернізації українського національного права заслуговує на підтримку з огляду на те, що світова практика знає багато позитивних прикладів результативного запозичення німецького досвіду у різні часи та різними країнами. Поширеною залишається думка науковців щодо функціональної якості, перевіреної часом строгості та ненадмірної деталізації, а отже, і зручності у використанні німецьких правових адміністративних процедур [4, с. 405].

Незважаючи на вищенаведене, співіснування понять «адміністративна процедура» і «адміністративний процес» та їх співвідношення досі залишаються дискусійними для українських адміністративістів. У цьому напрямі, звичайно, можна звернутися до мовних витоків слів «процедура» та «процес», проаналізувавши латинське походження кожного з них. Проте вважаємо це недоречним через неспівпадіння історичних віх, а отже, і різне значення цих термінів у XXI ст. та у першоджерелах.

Цікавим та практично доцільним з огляду на це видається дослідження зарубіжного досвіду застосування у правовій доктрині, правозастосовній практиці та законодавчих актах термінів «адміністративна процедура» та «адміністративний процес». Для оптимального вирішення цього питання значущим, на нашу думку, може стати порівняльно-правове дослідження країн із сучасним адміністративним правом та стандартами його використання. Проте навіть поверхневий аналіз та огляд засвідчують наявність дуже різноманітних підходів, що використовуються на практиці.

Адміністративне право бере свій початок та вважається патримоніумом Франції, де для визначення регламентації вирішення спорів у органах адміністративної юстиції застосовується термін «*procedure administrative contentieuse*», тобто адміністративна спірна процедура [4, с. 279]. Термін «процедура» вживається як у частині визначення регламенту діяльності публічної адміністрації, так і щодо адміністративних судів.

Натомість право Німеччини чітко розрізняє поняття «адміністративний процес» та «адміністративна процедура». Укладення публічно-правових договорів та порядок

ухвалення адміністративних актів публічною адміністрацією зазвичай регулюють адміністративно-процедурні норми. А вирішення публічно-правових спорів, що належать до компетенції адміністративних судів, здійснюється адміністративно-процесуальними нормами. Водночас правовою доктриною стосовно останніх відзначено використання такого терміна, як «адміністративно-процесуальне провадження» [5, с. 85].

Порядок ухвалення рішень публічною адміністрацією у США регулюється Актом про адміністративну процедуру 1946 р. Проте навчальна та наукова література з цієї тематики послуговується переважно таким терміном, як «адміністративний процес» [6, с. 346]. Така сама ситуація і у Великобританії, де зазвичай використовують загальний термін «процес» [7, с. 245].

Законодавчий акт, що регламентує діяльність публічної адміністрації у Польщі, а саме Кодекс адміністративного провадження, є класичним для держав Східної та Центральної Європи. Правова доктрина та наукова література цієї країни часто послуговується терміном «адміністративне провадження», проте для позначення регламентації розгляду спорів адміністративним судами використовує термін «судове адміністративне провадження» [8, с. 98].

Вищезазначене сприяє отриманню не зовсім нетрадиційних умовиводів. Країни, що досягли високого рівня розвитку адміністративного права, використовують строкати та неоднорідні за своїм змістом терміни для визначення окресленого та затвердженого законом порядку діяльності адміністративних судів та публічних адміністративних органів. Розбіжності стосуються не тільки країн, що мають різні правові системи, але й країн у межах континентальної правової системи, до якої віднесено і Україну. Іншими словами, розглядаючи генезу адміністративно-правової доктрини крізь призму історичних передумов, кожна країна обрала власний шлях та погляд на основні категорії, що є предметом нашої наукової розвідки.

Важко не зважити на значущість для чіткої ідентифікації того або іншого явища у правовій доктрині визначення понять та співвідношення термінів «адміністративна процедура», «адміністративний процес», «адміністративне провадження». Проте не менш важливим визнається ефективність та якість нормативно-правового регулювання із застосуванням того чи іншого терміна, зокрема, на практиці – судами та публічною адміністрацією. Адже використання різних термінів у законодавчих актах названих держав із високо розвинутим адміністративним правом у кінцевому результаті приводить до такого самого підсумку, а саме до належного захисту та реалізації свобод, прав і законних інтересів юридичних і фізичних осіб у взаєминах із публічною адміністрацією.

Попередньо описані положення сприяють подальшому розвитку та науковому обґрунтуванню застосування того чи іншого терміна в українському законодавстві та правовій доктрині. Цілком природною визнається необхідність та доцільність фактично окреслити недоліки та переваги вибору того чи іншого терміна. Для початку – визначити прийнятність їх застосування у нормативно-правових актах з метою уникнення різного тлумачення та зменшення обсягу прецедентів для надання відповідних роз'яснень Конституційним Судом України.

Звертаючись до розгляду нормативно-правових актів України, відзначимо, що найчастіше у чинному законодавстві та законопроектах застосовується термін «провадження», він червоною ниткою проходить у положеннях Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кодексу адміністративного судочинства України, проекті Адміністративно-процедурного кодексу України та Законі України «Про адміністративну процедуру». Зразковим у цьому випадку можна визнати Кодекс України про адміністративні правопорушення, оскільки він об'єднує судовий та адміністративний регламенти розгляду відповідних справ.

Аналіз норм, що регламентують порядок функціонування судів і публічної адміністрації, дає можливість виокремити спільні та відмінні риси. Правове регулювання судового розгляду наближається до правового регулювання діяльності публічної адміністрації у таких ситуаціях: коли здійснюється провадження в адміністративній справі з проведенням слухань та коли здійснюється провадження з оскарження адміністративного рішення (акта).

Перший випадок потребує вирішення та розгляду адміністративної справи з проведенням слухань. До них, за необхідності, залучаються зацікавлені сторони (інтереси яких зачіпає або яких безпосередньо стосується відповідне майбутнє рішення)

та особи, які сприяють всебічному розгляду справи (експерти, перекладачі, спеціалісти, котрі можуть надати додаткові відомості чи документи у справі, провести експертизу чи інші підготовчі дії, і, звісно, свідки). Наприклад, для вирішення питання місцевого або загальноміського значення може бути організовано громадське слухання [9], хоча насправді цей випадок не окреслює всю стадію розгляду адміністративної справи, а є тільки етапом адміністративного провадження.

Incommensurate, тобто невідповідним та недостатньо поширеним у національній адміністративній практиці, є застосування для вирішення та розгляду адміністративної справи такої процедури, як проведення слухання. Впровадження європейських демократичних стандартів робить зазначене правове регулювання напрочуд перспективним, зокрема щодо складних адміністративних проваджень із багатьма учасниками та зацікавленими сторонами. Для таких випадків Законом України «Про адміністративну процедуру» та проектом Адміністративного процедурного кодексу передбачено норми (юридичні), що визначають регламент розгляду справ публічною адміністрацією із проведенням слухання, що стають дуже близькими за змістом до норм відповідних судових процесуальних кодексів.

Проведення слухання під час адміністративного провадження може спричинити виникнення спору між зацікавленими особами, іншими особами, залученими до слухання, та представниками уповноваженого адміністративного органу. Ситуація у другому вищезазначеному випадку, а саме оскарження адміністративного рішення (акта) до вищого адміністративного органу або посадової особи, часто означає виникнення спору між юридичною чи фізичною особою, з одного боку, та представниками уповноваженого органу – з іншого. Тому для належного забезпечення гарантій захисту прав, свобод і законних інтересів особи норми, що визначають регламентацію здійснення такого провадження, мають бути щонайбільше наближеними до норм, зазначених у судових процесуальних кодексах. Ситуація не така однозначна, зважаючи на результати аналізу Закону України «Про звернення громадян», що певною мірою регулює порядок адміністративного оскарження [10, с. 211]. Новий підхід до правового регулювання можна виокремити у Законі України «Про адміністративну процедуру» та проекті Адміністративно-процедурного кодексу України, що був покладений у його основу, де питанням провадження з адміністративного оскарження присвячено окремий розділ.

Таким чином, обидва розглянуті випадки (адміністративне провадження із проведенням процедури слухання та провадження щодо розгляду скарги в адміністративному порядку) зумовлюють виникнення між їхніми учасниками спірних, часто протилежних інтересів. У провадженнях, де є велика кількість зацікавлених сторін, проведення слухання вважаємо обов'язковим. Спираючись на розглянуте вище, зазначимо, що перераховані адміністративні провадження забезпечують позасудовий тип вирішення та розгляду справ органами публічної адміністрації.

Проте у переважній більшості адміністративних проваджень правовий спір не виникає взагалі, що зменшує та нівелює потребу в деталізованих процесуальних нормах, котрі є характерними для регулювання функціонування судових органів. Наприклад, звернення фізичної особи після досягнення повноліття до органів Державної міграційної служби. У цьому випадку виникнення правового спору є досить сумнівним і може виникнути хіба при недотриманні адміністративним органом термінів розгляду звернення та отримання паспорта або подальшому оскарженні бездіяльності цього органу в судовому або адміністративному порядку.

У наданому прикладі важливо оперативно проводити провадження, забезпечити зрозумілість і простоту процедур для особи, яка звернулася, тобто адміністративно-процедурні норми повинні сприяти полегшенню та прискоренню надання відповідної адміністративної процедури. Для вирішення цієї проблеми Законом України «Про адміністративну процедуру» та проектом Адміністративно-процедурного кодексу України, окрім розглянутого вище процедурного механізму, передбачено такі способи: негайне (невідкладне) в присутності особи у разі її особистого звернення і у письмовому вигляді на основі поданих особою заяви та інших передбачених законом документів. Цей спосіб є провідним під час вирішення і розгляду справ адміністративними органами.

Розглянемо основні завдання таких суб'єктів, як суди та публічна адміністрація, для покращення розуміння відмінностей між юридичним нормами, що визначають порядок їх функціонування. Істотним та першорядним суспільним завданням публічної

адміністрації визнано реалізацію свобод, прав і законних інтересів юридичних та фізичних осіб. Головною функцією судів, у свою чергу, є забезпечення дотримання цих свобод, прав і законних інтересів. Деколи трапляються випадки, коли публічна адміністрація також стає на їх захист, але це не скасовує загально прийнятого поділу функцій та завдань, а тільки приводить до більш ефективної їх реалізації публічною адміністрацією в поодиноких випадках.

Чинниками, що визначають зміст норм про порядок функціонування судів та публічної адміністрації, є: відсутність спірних моментів у правовідносинах, в котрі вступає публічна адміністрація; наявність лише поодиноких випадків в окремих видах проваджень, коли судова адміністрація, зв'язана умовами позасудового типу розгляду, зобов'язана вступити у спірні відносини та вирішити їх; те, що провідним завданням публічної адміністрації в кінцевому результаті є реалізація прав, свобод і законних інтересів особи, а суду – захист цих прав.

Вважаємо, вищенаведені значні відмінності мають стати підґрунтям термінологічного поділу, незважаючи на наявність спільних характеристик і аналогічного правового регулювання ухвалення окремих рішень судами та публічною адміністрацією. Зазначений вище поділ у німецькому праві на норми адміністративно-процедурні (визначають порядок функціонування публічної адміністрації) та адміністративно-процесуальні (визначають регламент діяльності адміністративних судів) здається цілком послідовним, зважаючи на вищеперераховані чинники, а також на сприятливість у використанні як у практиці застосування законодавства, так і у процесі його створення. Інакше це буде рух регресивним колом, що поверне нас до застосування терміна «адміністративний процес» у вузькому та широкому значеннях, що, на нашу думку, є алогічним.

Терміном, що органічно поєднує обидві групи, варто визнати «провадження». Доцільність цього вибору підтверджується не тільки Кодексом України про адміністративні правопорушення, а й обома основними законодавчими актами, що регулюють діяльність суду, а саме: Цивільним процесуальним кодексом України [11] та Кримінальним процесуальним кодексом України [12], де термін «провадження» є центральним. Хоча у назвах обох кодексів вживається термін «процесуальний», а первинним вважається словосполучення «процесуальне законодавство», цивільне або кримінальне відповідно.

На нашу думку, запропоновані у Законі України «Про адміністративну процедуру» та проєкті Адміністративно-процедурного кодексу України співвідношення понять «адміністративне провадження» та «адміністративна процедура» та їх визначення є виправданими з огляду на поточну ситуацію в Україні. Таку законодавчу дефініцію цих основоположних термінів у нормативних актах такої сили не можна визнати досконалою, проте вона є компромісом у довготривалій дискусії у національній адміністративній правовій науці щодо співіснування зазначених термінів.

Апелюючи до судових процесуальних кодексів, зазначимо, що п. 10 ст. 3 Кримінального процесуального кодексу України надає визначення терміна «кримінальне провадження», проте у ньому не зустрінеш інший – «кримінальний процес». Законодавцем аргументовано акцентовано більше уваги вужчим за своїм змістом поняттям, а саме: «учасники кримінального провадження», «судове провадження» тощо. Цивільний процесуальний кодекс України взагалі уникає зазначення термінів та їх визначень, водночас необхідно визнати, що це не спричиняє зниження якості правового регулювання у згаданій сфері.

Низка науковців піддала критиці п. 1 ст. 3 Кодексу адміністративного судочинства України, котрим віднесено до адміністративного процесу тільки правовідносини, що склалися під час здійснення адміністративного судочинства [13]. На нашу думку, це є слушним рішенням, оскільки застосування закріпленого українським законодавцем варіанту сприяє спрощенню ситуації, коли термін «адміністративний процес» вживається у різних значеннях. Науковцями також визначено три складові адміністративного процесу, а саме: судово, управлінську, юрисдикційну [14, с. 72].

Наша думка на користь окремого застосування термінів «адміністративна процедура» та «адміністративний процес» може наштовхуватися на перешкоду у вигляді положень Кодексу України про адміністративні правопорушення, котрі віднесено до третьої групи адміністративно-юрисдикційного процесу та у котрих зазначається можливість розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення як

судовими, та і адміністративними органами (ст. 213 КУпАП) [15]. Всупереч використання у тілі кодексу поняття, що об'єднує, а саме «провадження», з огляду на нашу пропозицію варто врахувати застосування у всіх дотичних законодавчих актах адміністративних процесуальних норм та адміністративних процедурних норм. Проте застосування цих термінів у кодексі наразі є недоцільним, оскільки ускладнює запропоновані механізми вирішення адміністративних спорів та не сприяє вирішенню дискусії українських науковців з цього приводу. Це стосується зміни підвідомчості справ про адміністративні правопорушення в контексті подальшого реформування адміністративно-деліктного законодавства.

Нагадаємо, що деякі науковці пропонують змінити підвідомчість адміністративних проступків на користь виконавчих органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, тобто адміністративних органів [16, с. 69].

Запропонована українськими науковцями-адміністративістами, котру підтримуємо, стосовно паралельного використання обох термінів: «адміністративний процес» та «адміністративна процедура» – та розподілу їхніх функцій щодо забезпечення належного функціонування судів та публічної адміністрації зумовлена своєрідністю і великим спектром правових відносин, що забезпечуються адміністративно-правовими нормами. Жодна інша галузь не має такого масивного за сферою застосування предмета правового регулювання та стільки різноманітних правових інститутів, що наповнюють його зміст. Певні розбіжності, що виникають у цій сфері, можуть бути подолані завдяки вищості в українській адміністративній науці положень теорії держави та права, що постійно розвиваються і удосконалюються з часом та розвитком суспільства. Враховувати слід і можливість та необхідність формування окремої правової доктрини у кожній галузі права, особливо у тих, що становлять основу для інших. Цілковитий ідеальний збіг із загальною теорією права не є неодмінним.

Висновки. Отже, проведене дослідження відмінностей та взаємозв'язків між адміністративним процесом, адміністративною процедурою та адміністративним провадженням дозволяє констатувати, що їх правильне використання впливає на якість юридичної практики. Незважаючи на різну термінологію в різних країнах із розвиненим адміністративним правом, кінцева мета залишається незмінною – захист прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб у відносинах із органами державної влади та судами. Використовуючи відповідні терміни та розробляючи чітко визначені юридичні процедури, адміністративне право може сприяти узгодженості, ясності та справедливості.

Крім того, було виявлено, що ефективне правове регулювання не тільки сприяє послідовному тлумаченню та застосуванню законів, але й забезпечує справедливу реалізацію та захист індивідуальних і колективних прав. Гармонізація адміністративних процедур і термінології у різних юрисдикціях є важливою для посилення міжнародного співробітництва та сприяння транскордонній юридичній практиці.

Як засвідчило дослідження, єдиний підхід до адміністративної процедури не лише підвищує ефективність судової системи, а й зміцнює довіру суспільства до неупередженості адміністрації. Віддаючи пріоритет справедливості, прозорості та підзвітності, адміністративне право може краще служити меті захисту інтересів громадян і сприяти функціонуванню та процвітанню юридичних осіб.

Необхідними є безперервне наукове дослідження та міжнародний діалог щодо адміністративної процедури та пов'язаних концепцій. Співпрацюючи з науковцями-юристами, політиками та практиками, можемо спільно прагнути до більш згуртованої та справедливої адміністративної системи, що поважає права та свободи всіх людей. Дотримання ключових принципів ефективного правового регулювання, чіткості термінології та зосередженості на захисті прав та інтересів дозволяє прокласти шлях до більш справедливого та ефективного адміністративного ландшафту, що принесе користь як суспільству, так і юридичним особам.

Список використаних джерел

1. Адміністративний процес України : підруч. / за заг. ред. Д. І. Йосифовича. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 500 с.
2. Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О. та ін. Адміністративне право України. Повний курс : підруч. / за ред. В. Галуцько, О. Правоторової. Вид. 4-е. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 656 с.

3. Остапенко О. І. Ковалів М. В., Єсімов С. С. та ін. Адміністративне право України (загальна частина) : навч. посібник. Вид. 2-е, доп. Львів : СПОЛОМ, 2021. 616 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТ «Перун», 2001. 1440 с.
5. Вовк Д. Проблеми визначення та дії принципу верховенства права в Україні. *Право України*. 2003. № 11. С. 127–130.
6. Ковбасюк Ю. В. Державне управління : навч. посібник : у 2 т. Т. 1. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. 564 с.
7. Голосніченко І. П. Проблеми адміністративного процесу на сучасному етапі розвитку української держави. *Актуальні проблеми держави і права*. Вип. 19. Одеса : Юридична література, 2003. 267 с.
8. Голосніченко І. П., Стахурський М. Ф. Адміністративний процес : навч. посібник. Київ : ГАН, 2003. 256 с.
9. Громадські слухання Львова. *Інформаційний портал депутатів Львівської міської ради*. URL : <https://www.lvivrada.gov.ua/gromadska-uchast/gromadski-sluhannja>.
10. Мельник А. Ф., Оболенський О. Ю., Васіна А. Ю., Гордієнко Л. Ю. Державне управління / за ред. А. Ф. Мельник. Київ : Знання-Прес, 2003. 343 с.
11. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
12. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
13. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35–36, № 37. Ст. 446.
14. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / автор-упоряд. В. П. Тимошук. Київ, 2003. 496 с.
15. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
16. Закон Киргизької Республіки «Про адміністративну процедуру». URL : http://www.pravo.org.ua/files/ebook/Admin_Procedur_2003.pdf

Надійшла до редакції 22.01.2024

Прийнято до опублікування 31.01.2024

References

1. Administratyvnyi protses Ukrainy [Administrative process of Ukraine] : pidruch. / za zah. red. D. I. Yosyfovycha. Lviv : Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 2021. 500 p. [in Ukr.].
2. Halunko, V., Dikhtievskiy, P., Kuzmenko, O. ta in. (2021) Administratyvne pravo Ukrainy. Povnyi kurs [Administrative law of Ukraine. Full course] : pidruch. / za red. V. Halunko, O. Pravotorovoi. Vyd. 4-e. Kherson : OLDI-PLIuS. 656 p. [in Ukr.].
3. Ostapenko, O. I. Kovaliv, M. V., Yesimov, S. S. ta in. (2021) Administratyvne pravo Ukrainy (zahalna chastyna) [Administrative law of Ukraine (general part)] : navch. posibnyk. Vyd. 2-e, dop. Lviv : SPOLOM. 616 p. [in Ukr.].
4. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] / uklad. i hol. red. V. T. Busel. Kyiv ; Irpin : VT «Perun», 2001. 1440 p. [in Ukr.].
5. Vovk, D. (2003) Problemy vyznachennia ta dii pryntsyphu verkhovenstva prava v Ukraini [Problems of definition and operation of the rule of law principle in Ukraine]. *Pravo Ukrainy*. № 11, pp. 127–130. [in Ukr.].
6. Kovbasiuk, Yu. V. (2012) Derzhavne upravlinnia [Governance] : navch. posibnyk : u 2 t. Vol. 1. Kyiv ; Dnipropetrovsk : NADU. 564 p. [in Ukr.].
7. Holosnichenko, I. P. (2003) Problemy administratyvnoho protsesu na suchasnomu etapi rozvytku ukrainskoi derzhavy [Problems of the administrative process at the current stage of development of the Ukrainian state]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*. Vyp. 19. Odessa : Yurydychna literatura. 267 p. [in Ukr.].
8. Holosnichenko, I. P., Stakhurskiy, M. F. (2003) Administratyvnyi protses [Administrative process] : navch. posibnyk. Kyiv : HAN. 256 p. [in Ukr.].
9. Hromadski slukhannia Lvova [Public hearings in Lviv]. *Informatsiyni portal deputativ Lvivskoi miskoi rady*. URL : <https://www.lvivrada.gov.ua/gromadska-uchast/gromadski-sluhannja>. [in Ukr.].
10. Melnyk, A. F., Obolenskiy, O. Yu., Vasina, A. Yu., Hordiienko, L. Yu. (2003) Derzhavne upravlinnia [Governance] / za red. A. F. Melnyk. Kyiv : Znannia-Pras. 343 p. [in Ukr.].
11. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [The Civil Procedure Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 18.03.2004. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>. [in Ukr.].
12. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [The Criminal Procedure Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. [in Ukr.].
13. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [The Code of Administrative Courts of

Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 06.07.2005. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2005. № 35–36, № 37. St. 446. [in Ukr.].

14. Administratyvna protsedura ta administratyvni posluhy. Zarubizhnyi dosvid i propozytsii dlia Ukrainy [Administrative procedure and administrative services. Foreign experience and proposals for Ukraine] / avtor-uporiad. V. P. Tymoshchuk. Kyiv, 2003. 496 p. [in Ukr.].

15. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [The Code of Ukraine on Administrative Offenses] : Zakon Ukrainy vid 07.12.1984. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>. [in Ukr.].

16. Zakon Kyrhyzkoyi Respubliki «Pro administratyvnu protseduru». URL : http://www.pravo.org.ua/files/ebook/Admin_Procedur_2003.pdf.

ABSTRACT

Maksym Gariffulin. Administrative procedure and its relationship with related concepts.

The basic meaning of the concepts «administrative process», «administrative procedure» and «administrative proceeding» is considered, as well as the complex relationships between them in the field of legal doctrine. The correct understanding and application of these terms is of primary importance for ensuring effective legal regulation and protection of the rights, freedoms and legitimate interests of individuals and legal entities in their relations with public administration bodies and the judicial system.

Emphasis is placed on the fact that the use of specific terms in legislative acts and legal documents plays a key role in shaping the practice of administrative law. Despite the difference in terminology in different countries with developed systems of administrative law, the main goal remains the same – to achieve a fair and just administrative process that supports the rights and interests of all interested parties.

The differences between the administrative process, administrative procedure and administrative proceedings are analyzed by highlighting their separate application and consequences in legal practice.

In addition, the importance of effective legal regulation and its impact on the quality of administrative practice was investigated. It is argued that the use of appropriate terms not only helps in the development of well-defined legal processes, but also contributes to the consistent interpretation and application of laws by public administration and courts. Consequently, this synergy leads to the protection and strengthening of human rights and promotes the legal activity of legal entities.

Administrative procedures in various countries with developed systems of administrative law have been studied in detail in order to make comparisons and obtain important conclusions. The study emphasizes that although terminological variations may exist, the ultimate goal is universal – the fair realization and protection of individual and collective rights and interests within administrative interaction.

The urgent need for a harmonized approach to administrative procedure and terminology in different jurisdictions is emphasized. Such standardization will not only improve legal clarity, but also strengthen international cooperation and cross-border legal practice.

Keywords: *administrative order, legal doctrine, administrative law, legal regulation, rights and freedoms.*

УДК 342.95

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-1-393-401

Аласкар ГУСЕЙНЛІ®

аспірант

(Інститут держава і права

імені В.М. Корецького НАН України)

адвокат,

член Колегії адвокатів Азербайджанської Республіки

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Розглянуто основні проблеми правового регулювання діяльності адвоката в адміністративному судочинстві. Зауважено, що на сьогодні законодавство, котре регламентує професійну правову діяльність адвокатів в Україні, перебуває у стані оновлення та модернізації. Саме сфера адміністративного регулювання діяльності адвокатів потребує правового

© Гусейнлі Аласкар Магбет оглу, 2021

arifguliyev@ukr.net